

Saksbehandler: Øystein Hagerup

Kommunedirektør/rådmann: Vibeke Vikse Johnsen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
119/22	Formannskapet	21.11.2022
110/22	Kommunestyret	28.11.2022

Haugaland brann og redning IKS - endring av selskapsavtale

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Karmøy kommunestyre vedtar revidert selskapsavtale slik den er fremlagt.
2. Karmøy kommunestyre har en klar forventning om at punktet om eierandeler må reflektere faktisk ansvars- og finansieringsandel i neste revisjon av selskapsavtalen, etter at Etne og Suldal kommune har trukket seg ut av selskapet.

Formannskapet 21.11.2022:

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

FSK- 119/22 Vedtak:

1. Karmøy kommunestyre vedtar revidert selskapsavtale slik den er fremlagt.
2. Karmøy kommunestyre har en klar forventning om at punktet om eierandeler må reflektere faktisk ansvars- og finansieringsandel i neste revisjon av selskapsavtalen, etter at Etne og Suldal kommune har trukket seg ut av selskapet.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Representantskapet for Haugaland brann og redning IKS (HBR) har gjort vedtak om endring av selskapsavtalen. I henhold til lov om interkommunale selskaper skal kommunestyrene selv vedta avtalen, slik av den nye avtalen skal behandles av eierkommunenes kommunestyre. Forslagene skyldes i hovedsak justeringer som er nødvendige da Haugesund kommune trakk seg ut av selskapet, men det foreslås også en justering av selskapets låneramme. Saken har i noen av eierkommunene, herunder Karmøy, vært utsatt da en har ønsket å avvente prosessen med utmelding fra Etne og Suldal. På eiermøte i september 2022 ble det enighet om at sak om ny selskapsavtale skulle fremmes i alle kommunene i løpet av 2022, da det er behov for at ny selskapsavtale blir gjort gjeldende. Selskapsavtalen må revideres på nytt når prosessen med Etne og Suldal er gjennomført.

Saksutredning

HBR viser blant annet til følgende begrunnelse for endringer: Selskapsavtalen må revideres med bakgrunn i Haugesund kommune sin utmelding av selskapet. Videre benyttes anledningen til å justere tekst og referanser samt oppdatere avtalen slik at denne er i tråd med de vedtak som er gjeldende per i dag.

Utkast til revidert avtale ble drøftet i eiermøte 7. november 2018 og ble lagt frem for representantskapet som en orientering i møte 28.11.2018, sak 18/020. Vedtak kunne ikke gjennomføres før plikter og rettigheter overfor Haugesund kommune var avklart der mellom annet utmeldingsperioden på 1 eller 2 år måtte avklares.

Det er et signal fra eierne om at selskapsavtalen ikke skal reforhandles, men justeres der dette er nødvendig ut fra endrede forutsetninger rundt Haugesund sin utmelding.

I [den vedlagte] selskapsavtalen er det benyttet blå skrift på de endringer som eierne er forelagt i eiermøte og representantskapsmøte. Rød skrift er endringer som er gjort etter møtet 28.11.2018.

Endringer som kommenteres:

§ 2-3 – årlig driftstilskudd

Avsnitt om innbetaling av kostnad for manglende kompetansekrav tas ut. Kompetansehevende tiltak skulle være en del av budsjettprosessen og være en del av fordelingsnøkkelen, ref budsjettbehandling 2018.

§ 2-6 – totalberedskap for området Raglamyr/Norheim og Kopervik/Åkra

Paragrafen fjernes med henvisning til vedtak i hver av eiernes kommunestyrebehandling av selskapsavtale (...§ 2-6 utgår senest innen 2021).

§ 3-1 – representantskapet

Det er lagt opp til stemmeandeler i representantskapet etter en modell som sikrer medbestemmelse for alle eierkommuner. Modellen som er foreslått gir følgende stemmer:

Karmøy 8
Tysvær 3
Vindafjord 3
Sveio 2
Etne 2
Suldal 2
Bokn 1
Utsira 1

Leder av representantskapet vil ved stemmelikhet ha dobbeltstemme.

Ved å bruke modellen som foreslått vil Karmøy ha et negativt flertall og samtidig må det være 3 eller flere medlemmer som må stemme for et vedtak for å ha flertall.

§ 3-1 – representantskapet

Det er i siste avsnitt lagt inn en setning om at representantskapet har opprettet et klageorgan

for avgjørelser truffet av selskapet. Begrunnelse for dette er krav i forvaltningsloven § 28 (endret i 2019).

§ 7-1 – Opptak av lån

Lånegjeld endres fra 20'' til 60''. Begrunnelse er at låneramme innenfor økonomi- og handlingsplanperioden allerede er på 40''.

Kommunedirektørens vurdering

Mange av justeringene som foreslås av representantskapet er endringer i henvisninger til loverreferanser og lignende, nødvendige oppdateringer som følger naturlig av endringer i relevant regelverk eller Haugesunds kommunes uttreden av selskapet. Samtidig er det andre endringer som utgjør større reelle endringer. Dette gjelder særlig to punkter; sammensetning av representantskapet og selskapets låneramme.

Etter lov om interkommunale selskaper (IKS-loven) § 4 er det kommunestyret selv som skal vedta endringer i representantskapet når det gjelder forhold som er spesifisert i IKS-loven at skal reguleres i selskapsavtalen for et IKS. Dette gjelder selskapets foretaksnavn, deltakere, formål, hovedkontor, antall styremedlemmer, innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser overfor selskapet, eier- og ansvarsandel, antall medlemmer av representantskapet og annet som etter lov skal fastsettes i selskapsavtalen, herunder blant annet lånerammen. Andre endringer kan vedtas av representantskapet med tilslutning fra minst to tredeler av de avgitte stemmer.

De mest vesentlige endringene som er foreslått her krever behandling i de enkelte kommunestyre, og krever tilslutning fra alle deltakerkommunene.

Representantskapet

I den opprinnelige selskapsavtalen har hver eierkommune 1 medlem i representantskapet, og denne representanten representerer «sin kommunens andel ihht eierbrøken». Eierbrøken har fulgt av selskapets folketall per 1.1.2016. Karmøy hadde opprinnelig 37,16 prosent eierandel, men etter at Haugesund kommune gikk ut, har Karmøy kommunes eierandel økt til 55,03 prosent. Etter gjeldende avtale vil Karmøy dermed ha flertall alene i representantskapet.

Den foreslåtte endringen vil endre på dette. I dette opplegget vil Karmøy kommune ha 8 av 22 stemmer (36,3 %). Dette vil gi Karmøy negativ kontroll, samtidig som vedtak i representantskapet vil kreve enighet fra flere kommuner.

Negativ kontroll

Negativ kontroll i et IKS har en noe annen betydning enn i et aksjeselskap. I et aksjeselskap kan man med mer enn 1/3 av aksjene blokkere for vedtektsendringer. For de forhold som IKS-loven krever at skal reguleres i selskapsavtalen, vil *alle* eierkommuner kunne blokkere endringer i selskapsavtalen, ettersom endringer i slike lovpålagt innhold i selskapsavtalen må vedtas i alle deltakerkommunens kommunestyre, uavhengig av eierandel. Sønn sett har alle deltakerkommuner en vetorett på mange vesentlige deler av selskapsavtalen. Samtidig vil Karmøy kommune med forslaget ha negativ kontroll *også* for øvrige deler av selskapsavtalen.

For Karmøy vil forslaget innebære at:

- Karmøy kommune har vetorett mot alle endringer i selskapsavtalen, ettersom en ikke uten Karmøy kommune kan oppnå to tredjedels flertall. Øvrige kommuner har hver for seg kun vetorett for beslutninger som faller inn under IKS-loven § 4 tredje ledd.

- Karmøy kommune vil ikke ha veto rett for beslutninger i representantskapet som ikke krever endring av selskapsavtalen, da det her kun kreves simpelt flertall. Det gjelder for eksempel valg av leder og nestleder i representantskapet, oppnevning av valgkomite, eller saker av prinsipielle/viktige forhold som blir forelagt av styret. Etter selskapsavtalen skal deltakerkommunene velge styremedlemmer, men samtidig sier selskapsavtalens § 3-2 at det er representantskapet som velger deltakerkommunenes styremedlemmer. I så tilfelle vil styrerepresentantene kunne velges mot Karmøy kommunes stemmer.

Budsjett- og økonomiplan for selskapet vil også kunne vedtas mot Karmøy kommunes stemmer, til tross for at Karmøy kommune i dag betaler over 50 prosent av tilskuddet til HBR. I teorien kan et budsjett vedtas mot for eksempel stemmene til Karmøy og Tysvær, selv om disse kommunene dekker 2/3 av tilskuddet til HBR per i dag.

Det vil etter kommunedirektørens syns normalt være naturlig at man som eier bør ha innflytelse i eierorganer som samsvarer med egen eierandel. Forslaget vil medføre at det blir et avvik mellom den økonomiske risikoen Karmøy kommune påtar seg for HBR sine forpliktelser, og den innflytelse som Karmøy kommune vil ha i representantskapet.

Det er gjerne et dilemma for et selskap som skal samarbeide dersom en part alene har flertall. Den foreslåtte endringen er tenkt å balansere hensynene mellom at selskapet har en eier som utgjør over halvparten av selskapets eier- og finansieringsandel, og hensynet til å sikre medbestemmelse for alle eierkommunene.

Kommunedirektøren vil påpeke at denne problemstillingen blir ytterligere forsterket når Etne og Suldal går ut av selskapet, noe som vil øke Karmøy kommunes eier- og finansieringsandel ytterligere. Det vil da etter kommunedirektørens vurdering være unaturlig at Karmøy kommune fortsatt skal ha under 50 prosent av stemmene, men stå for over 60 prosent av ansvar og finansiering.

Låneramme

Representantskapet foreslår også å øke lånerammen fra 20 til 60 mill. kroner. Etter hvert som selskapet gjør egne investeringer i for eksempel utstyr, så vil det være naturlig at gjelden i selskapet går noe opp. De årlige investeringsplanene, og finansieringen av disse, inngår i selskapets økonomiplan som skal behandles og vedtas årlig av representantskapet.

Kommunedirektøren konklusjon

Kommunedirektøren mener utviklingen av HBR skal skje gjennom god og samstemte prosesser. Målet må være et regionalt brannvesen som alle kommunene opplever er positivt for tjenestene i den enkelte kommune.

Spørsmålet om stemmeandeler vil derfor ofte ha mindre praktisk betydning i samarbeidet. Ut fra hensyn til selskapet foreslås det derfor at den nye selskapsavtalen godkjennes.

Kommunedirektøren vil likevel påpeke at den foreslåtte selskapsavtalen prinsipielt gir en ubalanse mellom Karmøy kommunes ansvars- og finansieringsandel og kommunens stemmeandel. Kommunedirektøren foreslår derfor at Karmøy kommune vedtar et tilleggspunkt som stiller en forventning om at denne ubalansen må rettes opp når ny selskapsavtale skal utarbeides i løpet av

2023 når Suldal og Etne går ut av selskapet. Det vil kreves tilslutning fra alle eierne om en slik endring i selskapsavtalen.

Vedlegg:

Dok - 2020.13.11 - selskapsavtale med kommentarer(123693)

Dok - 2020.13.11 - selskapsavtale uten kommentarer(123694)